

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2009. gada 19. novembrī

lietā Nr. 2009-09-03

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Gunārs Kūtris, tiesneses Aija Branta un Kristīne Krūma,

pēc Ivara Tanomeča un Mārtiņa Karavica (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēji) konstitucionālās sūdzības,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, 19.² un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2009. gada 21. oktobrī tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Rīgas domes 2005. gada 20. decembra saistošo noteikumu Nr. 34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” grafiskās daļas, kas noteic zemesgabala Kanāla ielā b/n (kadastra numurs 0100 128 2003) atrašanos apstādījumu un dabas teritorijā, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam un Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 6. punktam”.

Konstatējošā daļa

1. 1995. gada 12. decembrī Rīgas dome ar lēmumu Nr. 2819 „Par Rīgas attīstības plāna 1995. – 2005. gadam pieņemšanu un Rīgas pilsētas apbūves noteikumu apstiprināšanu” apstiprināja Rīgas attīstības plānu 1995. – 2005. gadam.

Atbilstoši Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta 2005. gada 15. jūlijā izsniegtajai izziņai Nr.4-DA-05-2593-iz (turpmāk – 2005. gada

15. jūlija izziņa) zemesgabals Rīgā, Kanāla ielā b/n (kadastra numurs 0100 128 2003) (turpmāk – Zemesgabals) atradās mazstāvu dzīvojamā teritorijā. Saskaņā ar Rīgas apbūves noteikumu 6.1. punktu tajā citastarp bija atļauta savrupmāju, dvīņu māju un mazstāvu daudzdzīvokļu namu būvniecība.

2005. gada 20. decembrī Rīgas dome pieņēma lēmumu Nr. 749 „Par Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam apstiprināšanu”. Saskaņā ar minētā lēmuma 1. punktu plānojuma grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi 2005. gada 20. decembrī tika pieņemti kā Rīgas domes saistošie noteikumi Nr. 34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 34). Atbilstoši Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grafiskajai daļai Zemesgabals atrodas apstādījumu un dabas teritorijā. Saskaņā ar Noteikumu Nr. 34 7.9.1. punktu būvniecība apstādījumu un dabas teritorijās nav pieļaujama.

Atbilstoši plānojuma grafiskās daļas plānam „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi” Zemesgabals virszemes ūdensobjekta applūstošās teritorijas aizsargjoslā netika iekļauts.

Lietas sagatavošanas laikā – 2009. gada 16. jūnijā – Rīgas dome pieņēma lēmumu Nr. 5582 „Par Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grozījumu galīgās redakcijas apstiprināšanu”. Ar šo lēmumu tika noteikta Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grozījumu galīgā redakcija, un tas tika nosūtīts Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijai atzinuma sniegšanai.

2009. gada 18. augustā Rīgas dome pieņēma lēmumu Nr.116 „Par Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam ar grozījumiem apstiprināšanu un pašvaldības saistošo noteikumu izdošanu”. Kā pašvaldības saistošie noteikumi Nr. 5 tika izdoti „Grozījumi Rīgas domes 2005.gada 20.decembra saistošajos noteikumos Nr. 34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”” (turpmāk – Noteikumi Nr. 5) un teritorijas plānojuma grafiskā daļa.

Rīgas domes 2009. gada 18. augusta lēmums Nr.116 „Par Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam ar grozījumiem apstiprināšanu un pašvaldības saistošo noteikumu izdošanu” tika publicēts laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”

2009. gada 27. augustā un atbilstoši lēmuma 4. punktam stājās spēkā nākamajā dienā pēc tā publicēšanas.

No Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grozījumu galīgās redakcijas secināms, ka Zemesgabala atļautā (plānotā) izmantošana netika mainīta. Savukārt no plānojuma grafiskās daļas kartes „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi” izriet, ka Zemesgabals tika noteikts kā teritorija ar applūšanas varbūtību reizi simt gados, kur esošā apbūve jāaizsargā pret applūšanu. Tāpat no minētās kartes secināms, ka Zemesgabals ir ietverts virszemes ūdensobjekta – Juglas kanāla – aizsargjoslā.

2. Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka iegādājušies Zemesgabalu 2005. gada pavasarī un atbilstoši Rīgas attīstības plānam 1995. – 2005. gadam Zemesgabals atradies mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā. Šādu Zemesgabala atļauto izmantošanu apliecinājusi arī 2005. gada 15. jūlija izziņa. Pastāvot šādiem apstākļiem, Pieteikuma iesniedzējiem esot bijusi tiesiskā palāvība uz to, ka Zemesgabālā ir atļauta būvniecība. Tādēļ viņi esot sākuši veikt konkrētas darbības, lai nekustamo īpašumu sadalītu un uzsāktu būvniecību. Arī no Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta Rīgas pilsētas būvvaldes 2005. gada 21. septembra vēstules Nr.2-DA-05-4840-ap izrietot, ka domei nav iebildumu pret Zemesgabala reālo sadali.

2006. gada 24. jūlijā viens no Pieteikuma iesniedzējiem – I. Tanomecis – no Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta saņēmis izziņu Nr.4-DA-06-2669-iz, kurā norādīts, ka Zemesgabals atbilstoši Rīgas attīstības plānam 2006. – 2018. gadam atrodas apstādījumu un dabas teritorijā un apbūve tajā nav atļauta. Lai gan Pieteikuma iesniedzēji laikā no 2005. gada 21. septembra līdz 2006. gada 24. jūlijam vairākkārt esot vērsušies Rīgas domē ar dažādiem iesniegumiem, tā viņus neesot informējusi par Zemesgabala atļautās izmantošanas maiņu.

Pieteikumā uzsvērts apstāklis, ka Zemesgabalam piegulošajā teritorijā savrupmāju apbūve pastāvējusi jau kopš pagājušā gadsimta septiņdesmitajiem gadiem. Šajā laikā esot izveidoti nepieciešamie Juglas kanāla nostiprinājumi un kanāla krastmala jau pārveidota.

Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka Rīgas attīstības plāns 2006. – 2018. gadam atzīstams par likumu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. panta izpratnē. Tomēr tas neesot pieņemts pienācīgā kārtībā. Būtiski esot pārkāpts Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 6. punktā noteiktais nepārtrauktības un pēctecības princips, jo Rīgas dome bez pietiekama pamatojuma esot mainījusi Zemesgabalam iepriekš noteikto atļauto izmantošanu. Tādā veidā vietējā pašvaldība esot ignorējusi īpašnieku tiesisko paļāvību un viņu tiesības pilnvērtīgi attīstīt savu nekustamo īpašumu.

Pieteikuma iesniedzēji arī uzsver, ka šajā lietā Aizsargjoslu likuma normas Zemesgabala atļauto izmantošanu un pieļaujamos tās aprobežojumus nemaz neietekmējot. Rīgas attīstības plānā 2006. – 2018. gadam Zemesgabals neesot ietverts virszemes ūdensobjekta applūstošo teritoriju aizsargjoslā, bet tā atļautā izmantošana noteikta kā apstādījumu un dabas teritorija. Tikai lietas sagatavošanas laikā Rīgas dome esot pieņēmusi lēmumu, ar kuru Zemesgabals ietverts aizsargjoslā. Neesot neviena pierādījuma arī tam, ka Zemesgabals patiešām applūdis 2005. vai 2007. gadā.

Nepamatota esot Rīgas domes atsaukšanās uz dzelzceļa sanitārās aizsargjoslas tiesisko regulējumu. Šīs aizsargjoslas platums esot nevis 100 metru, kā apgalvo dome, bet gan 50 metru. Līdz ar to šī aizsargjosla neskarot Zemesgabalu. Tāpat no Pieteikuma iesniedzēju pasūtītajiem trokšņu mērījumiem esot redzams, ka tie nepārsniedz pieļaujamās robežvērtības.

Ņemot vērā minēto, Pieteikuma iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu atzīt Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018. gadam noteikto Zemesgabala atļauto izmantošanu par neatbilstošu Satversmes 105. pantam un Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 6. punktam.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Rīgas dome – nepiekrīt Satversmes tiesā iesniegtajam pieteikumam. Pēc tās ieskata, Zemesgabalam noteiktā atļautā izmantošana atbilst gan Satversmes 105. pantam, gan arī Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 6. punktam. Tādējādi apstrīdētais akts neradot Pieteikuma iesniedzējiem Satversmē noteikto pamattiesību pārkāpumu.

Atbilstoši Rīgas attīstības plānam 1995. – 2005. gadam Zemesgabals daļēji bijis ietverts gan mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā, gan apstādījumu un

dabas teritorijā. Tā kā kartogrāfiskais materiāls 1995. gadā bijis ļoti neprecīzs un nepiesaistīts kadastra datiem, plānotā (atļautā) izmantošana teritorijas plānojumā varēja tikt noteikta aptuveni, paredzot, ka nepieciešamības gadījumā Rīgas dome attiecībā uz katru zemesgabalu to konkretizēs.

Tomēr esot jāņem vērā, ka teritorijas atļautā izmantošana nav vienīgais ar teritorijas plānojumu noteiktais vai konkretizētais faktors, kas paredz zemesgabalu izmantošanas ierobežojumus un līdz ar to arī īpašuma tiesību ierobežojumus.

Atbilstoši Latvijas pagaidu būvnormatīva „Teritoriālplānošana. Pilsētu un pagastu izbūve” LBN 100, kas apstiprināts ar Latvijas Republikas Arhitektūras un celtniecības ministrijas 1992. gada 28. decembra pavēli Nr. 118, (turpmāk – Būvnormatīvs LBN 100) 2.6. punktam sanitārajās aizsargzonās neesot bijis pieļaujams izvietot dzīvojamās ēkas, bērnu pirmsskolas iestādes, vispārīzglītojošās skolas, veselības aizsardzības un atpūtas iestādes, sporta būves, „sabiedriskos zaļumus”, augļu un sakņu dārzus. Tā kā lielāko daļu Zemesgabala teritorijas aizņēmusi dzelzceļa sanitārā aizsargzona, tad dzīvojamo ēku būvniecība Zemesgabalā faktiski neesot bijusi iespējama jau pirms Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam stāšanās spēkā.

Rīgas dome norāda, ka visa Zemesgabala teritorija un tam piegulošā teritorija esot applūstoša un kā tāda ietilpstot virszemes ūdensobjekta aizsargjoslā. Šī teritorija applūdusi gan 2005. gadā, gan arī 2007. gadā.

Saskaņā ar hidrodinamiskās modelēšanas un applūšanas risku scenāriju modelēšanas rezultātiem applūstamības risks Zemesgabalā nepieļaujot jaunas dzīvojamās apbūves veidošanu tikmēr, kamēr šis risks netikšot novērsts.

Applūstošo teritoriju ietveršana aizsargjoslas robežās tikai formāli esot vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas jautājums, jo faktiski Rīgas dome Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grozījumos esot vienīgi atainojusi tādas aizsargjoslas robežas, kādas tās nosakot Aizsargjoslu likums. Rīgas domei neesot tiesību, pamatojoties uz Pieteikuma iesniedzēju lūgumu, šo aizsargjoslu patvaļīgi samazināt vai noteikt citādu, nekā to paredzot Aizsargjoslu likums.

Ņemot vērā minētos apstākļus, Rīgas dome uzskata, ka šīs lietas turpmāka izskatīšana nav lietderīga, un lūdz Satversmes tiesu izbeigt tiesvedību lietā.

Vērtējot Zemesgabalam noteiktās atļautās izmantošanas atbilstību Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 6. punktā nostiprinātajam nepārtrauktības un pēctecības principam, esot jāņem vērā, ka šis princips būtībā nosaka kritēriju, pēc kura izvērtē nepieciešamību un iespējamību grozīt teritorijas plānojumu, un šis kritērijs esot plānojuma pamatojums.

Šajā gadījumā izmaiņas teritorijas plānojuma grafiskajā daļā – proti, Zemesgabala teritorijas noteikšana par apstādījumu un dabas teritoriju – pēc būtības neesot mainījušas Zemesgabala apbūves iespējas, bet vienīgi precizējušas tā atļauto izmantošanu atbilstoši faktiskajai situācijai dabā un Ministru kabineta noteikumiem.

Rīgas dome arī norāda, ka Zemesgabals un tam piegulošā teritorija tieši robežojas ar dzelzceļa līniju, kurai šajā zonā esot augsts uzbērums. Šā iemesla dēļ teritorijā esot konstatējams liels trokšņu piesārņojums, kā arī vibrācija, ko izraisot dzelzceļa satiksme. Dzelzceļa radītā trokšņa līmenis Zemesgabalā pārsniedzot Ministru kabineta 2004. gada 13. jūlija noteikumu Nr.597 „Vides trokšņa novērtēšanas kārtība” (turpmāk – Noteikumi Nr. 597) 2. pielikumā mazstāvu dzīvojamo ēku teritorijai noteikto trokšņa robežlielumu.

Atbildot uz Satversmes tiesas jautājumiem, Rīgas dome norāda, ka Būvnormatīvs LBN 100 ir vienīgais Rīgas domei zināmais tiesību akts, kurā paredzēta dzelzceļa sanitārā aizsargzona.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam kartē „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi” Zemesgabals neesot bijis attēlots kā applūstoša teritorija. Savukārt Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grozījumu kartē „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi” Zemesgabals norādīts kā applūstoša teritorija.

Rīgas dome esot izskatījusi nepieciešamību uzbūvēt aizsargdambi, kas šo teritoriju pasargātu no plūdiem. Varētu būt iespējama Kanāla ielas pārbūve par dambi. Šādā gadījumā attiecīgā teritorija tiktu izslēgta no Juglas kanāla

aizsargjoslas un, iespējams, pēc zināmu prettrokšņa pasākumu veikšanas tajā būtu pieļaujama apbūve.

4. Pieaicinātā persona – Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija (turpmāk – RAPLM) – norāda, ka tādā gadījumā, ja vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā vai detālpļānojumā noteiktais nonāk pretrunā ar augstāka juridiskā spēka normatīvo aktu, ir piemērojamas augstākā juridiskā spēka normas.

Ar 2008. gada 6. marta likumu “Grozījumi Aizsargjoslu likumā” Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 4. punkts esot grozīts un būvniecības aizliegums noteikts applūstošajās teritorijās, nevis teritorijās ar applūdinājuma varbūtību vismaz reizi simt gados. Applūstošās teritorijas esot nosakāmas atbilstoši Ministru kabineta 2008. gada 3. jūnija noteikumu Nr. 406 “Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” prasībām. Saskaņā ar minēto noteikumu 1. pielikuma 3. punktu virszemes ūdensobjekta applūstošās teritorijas nosaka ar varbūtību vismaz reizi 10 gados (ar 10 procentu applūduma varbūtību).

Aizsargjoslu likuma 33. panta pirmā daļa (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2009. gada 10. jūnijam) paredzējusi, ka visu veidu aizsargjoslas nosaka vietējo pašvaldību teritoriju plānojumos, ievērojot normatīvo aktu prasības. Minētā norma esot precizēta ar 2009. gada 14. maija likumu “Grozījumi Aizsargjoslu likumā”, paredzot, ka aizsargjoslas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā attēlo teritorijas plānojumos. RAPLM uzskata, ka arī līdz minētās normas grozīšanai objekta aizsargjosla, ja vien tā bija noteikta Aizsargjoslu likumā, pastāvēja neatkarīgi no tās attēlošanas vai neattēlošanas vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā.

Vienlaikus RAPLM vērš Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka Lielrīgas reģionālā vides pārvalde, kas ir kompetentā institūcija vides un dabas resursu aizsardzībai nepieciešamo aizsargjoslu noteikšanā, sniedzot atzinumu par Rīgas pilsētas teritorijas plānojumu 2006. – 2018. gadam, neesot norādījusi, ka virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas būtu noteiktas nepareizi.

Vērtējot to, vai Būvnormatīvs LBN 100 varēja kalpot par pamatu teritorijas plānojuma izstrādāšanai, RAPLM norāda, ka pirmie teritorijas plānošanu

regulējošie Ministru kabineta noteikumi esot izdoti 1994. gada 6. septembrī, proti, noteikumi Nr.194 „Teritoriālpārvaldības noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 194). Līdz ar to, izstrādājot vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu, vajadzējis piemērot minētos Ministru kabineta noteikumus vai arī vēlāk izdotos normatīvos aktus, kas regulēja teritorijas plānojumu izstrādi.

RAPLM nevarot piekrist Rīgas pilsētas pašvaldības viedoklim, ka Zemesgabala apbūve 2005. gada beigās bija neiespējama Būvnormatīva LBN 100 prasību dēļ, jo Aizsargjoslu likumā nekad neesot bijis paredzēts šāds aizsargjoslas veids, proti, dzelzceļa sanitārā aizsargjosla.

5. Pieaicinātā persona – Vides ministrija – norāda, ka atbilstoši Aizsargjoslu likuma 1. panta 1. punktam aizsargjosla tiek definēta kā platība, ko varētu saprast arī kā teritoriju. Tomēr, ievērojot praktisko aizsargjoslas izpausmi un piemērošanu, varot uzskatīt, ka aizsargjosla ir arī tiesības, kas izpaužoties kā teritorijas apgrūtinājums, – tā ietekmējot teritoriju neatkarīgi no teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas.

Neesot objektīva pamata saistīt vietējās pašvaldības pienākumu norādīt aizsargjoslas ar vietējās pašvaldības tiesībām noteikt teritorijai piemērotāko izmantošanu. Proti, pienākums noteikt aizsargjoslas neietekmējot pašvaldības tiesības lemt par teritorijas izmantošanu. Ar pašvaldības lēmumu mainot teritorijas atļauto izmantošanu, tiek noteikti vai samazināti tikai tādi apgrūtinājumi, kādi tie esot konkrētai teritorijas atļautajai izmantošanai. Aizsargjoslas apgrūtinājums paliekot spēkā neatkarīgi no teritorijas izmantošanas veida.

Vērtējot Būvnormatīvā LBN 100 noteikto dzelzceļa sanitārās aizsargzonas regulējumu, Vides ministrija šaubās, vai Būvnormatīvā LBN 100 iekļautās tiesību normas varēja būt piemērojamas, izstrādājot Rīgas teritorijas plānojumu 2006. – 2018. gadam. Līdz ar to Vides ministrija pieļauj, ka šis būvnormatīvs varētu neattiekties uz Zemesgabalu.

Likumā „Par piesārņojumu” noteikts, ka vides troksnis ir nevēlams vai kaitīgs cilvēkam. Savukārt Ministru kabineta 2004.gada 29.aprīļa noteikumi Nr.468 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 016-03 „Būvakustika”” (turpmāk – Būvnormatīvs LBN 016-03) un Noteikumi Nr. 597 paredzot ēku

būvniecības nosacījumus vai prettrokšņa pasākumus vietās ar augstu vides trokšņa līmeni. Attiecinot minēto tiesisko regulējumu uz Zemesgabalu, varot pieļaut, ka Zemesgabala lielākajai daļai ir no normatīvajiem aktiem izrietoši apgrūtinājumi.

Atbildot uz Satversmes tiesas jautājumiem, Vides ministrija atzīst, ka valstij ir tiesības sabiedrības interesēs ierobežot īpašuma izmantošanu. Lai šāds ierobežojums, kas radies, mainot izmantošanas veidu, būtu tiesisks, esot jāvērtē arī personas paļāvība, kas balstoties uz agrāko teritorijas atļauto izmantošanu. Tiesiskā paļāvība attiecībā uz teritorijas izmantošanu varot būt aizsargājama tādā gadījumā, ja īpašuma tiesību ierobežošanai nav objektīva pamata vai netiek nodrošināts atbilstošs kompensācijas mehānisms.

Īpašuma tiesību ierobežojuma objektīvs pamatojums varot būt arī faktiskā situācija dabā jeb fiziogēogrāfiskais raksturojums vai esošie infrastruktūras objekti jeb potenciāli nemainīga un bīstama vieta. Šādi apstākļi varot arī neradīt tiesisko paļāvību, jo esot zināmi vai viegli konstatējami katrai personai. Viens no veidiem, kā pašvaldība var paust savu attieksmi pret nevēlamu vai nepieļaujamu darbību konkrētā teritorijā, esot mainīt šīs teritorijas atļauto izmantošanu teritorijas plānojumā.

Vides ministrija, izvērtējot pieejamo kartogrāfisko informāciju par Zemesgabala novietojumu, atļauto izmantošanu un virszemes ūdensobjekta aizsargjoslu, uzskata: ja ir konstatēts, ka Zemesgabala teritorija ir applūstoša teritorija, kuru saskaņā ar Aizsargjoslu likumu aizliegts apbūvēt, tad nav objektīva pamata un nav lietderīgi tā plānoto (atļauto) izmantošanu teritorijas plānojumā norādīt kā apbūves teritoriju.

6. Pieaicinātā persona – Ekonomikas ministrija – Satversmes tiesu informē, ka atbilstoši Ministru kabineta 1997. gada 1. aprīļa noteikumu Nr. 112 „Vispārīgie būvnoteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 112) 35. punktam būvvalde izskata attiecīgo būvniecības ieceri un izsniedz plānošanas un arhitektūras uzdevumu vai sniedz pamatotu rakstveida atteikumu, vai pieņem lēmumu par būvniecības publiskās apspriešanas rīkošanu vai nerīkošanu. Rīgas pilsētas būvvaldes 2005. gada 21. septembra lēmums Nr.2-DA-05-4840-ap neatbilstot Noteikumu Nr.112 2. pielikumā noteiktajai plānošanas un arhitektūras uzdevuma formai, kā arī neesot uzskatāms par atteikumu vai

lēmumu par būvniecības publiskās apspriešanas rīkošanu vai nerīkošanu. Tādējādi būvniecības procesu Zemesgabalā atbilstoši Noteikumu Nr.112 prasībām nevarot uzskatīt par uzsāktu un minētais 2005. gada 21. septembra lēmums esot vērtējams tikai kā noteikumi zemes ierīcības projekta izstrādei, kas neietilpstot būvniecības procesā.

Atbilstoši Būvniecības likuma 3.panta pirmajai daļai zemesgabalu drīkstot apbūvēt, ja tā apbūve tiek veikta saskaņā ar vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu, detālplānojumu. Savukārt minētā panta otrā daļa nosakot, ka būvniecības ierobežojumus atsevišķos zemesgabalos reglamentē likumi, Ministru kabineta noteikumi, vietējās pašvaldības teritorijas plānojums un detālplānojums. Atbilstoši Aizsargjoslu likuma 42. pantam aizsargjoslās gar dzelzceļiem esot aizliegts veikt jebkādas būvniecības vai grunts rakšanas un pārvietošanas darbus bez saskaņošanas ar dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāju, kā arī aizliegts veikt darbības, kuru rezultātā samazinās dzelzceļa pārredzamība, palielinās aizputināmība, pasliktinās hidroloģiskais režīms dzelzceļa aizsargjoslā vai tiek traucēta aizsargjoslas un tai piegulošo vai to šķērsojošo melioratīvo sistēmu un būvju funkcionēšana. Vienlaikus esot jāņem vērā arī papildu aprobežojumi, kas noteikti aizsargjoslās gar dzelzceļiem, pa kuriem pārvadā naftu, naftas produktus, bīstamas ķīmiskās vielas vai produktus atbilstoši Aizsargjoslu likuma 58.³ pantam. Tādējādi teritorijas plānojumā noteiktā atļautā teritorijas izmantošana esot tikai viens no kritērijiem, pēc kuriem izvērtē būvniecības iespējas zemesgabalā, un šajā vērtēšanā vajagot ņemt vērā arī Aizsargjoslu likumā noteiktos aprobežojumus.

7. Pieaicinātā persona – Mg. iur. Kristaps Markovskis – norāda, ka, izvērtējot atļautās izmantošanas maiņas leģitīmo mērķi un ierobežojuma samērīgumu, vajagot ņemt vērā pēctecības un nepārtrauktības principu. Viens no galvenajiem šā principa uzdevumiem esot nodrošināt, lai teritorijas plānojuma grozīšana vai jauna teritorijas plānojuma izstrāde nenotiktu tikai politisko interešu dēļ un tiktu saglabāta teritorijas attīstības ilgtspēja.

Mainot Zemesgabala atļauto izmantošanu no mazstāvu dzīvojamo māju teritorijas uz apstādījumu un dabas pamatnes teritoriju Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018. gadam, virszemes applūstošā aizsargjosla esot noteikta gar ceļa malu un Zemesgabals šajā aizsargjoslā neesot iekļauts. Līdz ar

to laikā, kad tika izstrādāts Rīgas teritorijas plānojums 2006. – 2018. gadam, Zemesgabala atļautās izmantošanas maiņa neesot bijusi pamatota ar leģitīmo mērķi, kas izriet no aizsargjoslas statusa. Zemesgabals virszemes ūdensobjekta aizsargjoslā esot iekļauts tikai ar teritorijas plānojuma grozījumiem.

Aizsargjoslu likums nosakot tikai minimālo virszemes aizsargjoslas platumu, un pašvaldībai, izvērtējot faktisko situāciju un plānoto attīstību, attiecīgajā teritorijā esot jānosaka atbilstošs aizsargjoslas platumu. Aplūstošās teritorijas nepieciešamo aizsardzību pašvaldībai vajadzējis izvērtēt, izstrādājot Rīgas teritorijas plānojumu 2006. – 2018. gadam. No Rīgas domes atbildes raksta neesot secināms, vai šāds izvērtējums ir veikts. Ja Rīgas dome gribējusi pamatot Zemesgabala atļautās izmantošanas maiņu ar iespējamo applūšanu vai citiem Aizsargjoslu likuma 7. panta pirmajā daļā uzskaitītajiem virszemes aizsargjoslas mērķiem, tai Zemesgabalu vajadzējis iekļaut virszemes ūdensobjekta aizsargjoslā jau izstrādājot Rīgas teritorijas plānojumu 2006. – 2018. gadam.

Rīgas dome Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018. gadam citās applūstošās teritorijās esot paredzējusi apbūves iespējas, neraugoties uz applūšanas risku. Tādējādi esot nepieciešams noskaidrot, pēc kādiem kritērijiem pašvaldība nosaka, kurās applūstošajās teritorijās ir un kurās nav pieļaujama apbūve un kā šie kritēriji piemēroti, nosakot Zemesgabala atļauto izmantošanu. Šāds pamatojums esot nozīmīgs arī vienlīdzības principa aspektā, lai konstatētu, ka vienlīdzīgos apstākļos zemes īpašniekiem tiek nodrošinātas vienlīdzīgas iespējas attīstīt zemesgabalu vai, gluži otrādi, aizliegt saimnieciskā darbība. Teritorijas plānošanai esot jānotiek, ņemot vērā teritorijas kopējās īpatnības un raugoties kopējās attīstības perspektīvā, nevis kāda atsevišķa zemesgabala robežās.

Vērtējot dzelzceļa aizsargjoslu un troksni kā pamatu nekustamā īpašuma aprobežojumu noteikšanai, pieaicinātā persona norāda, ka šāds pamats varot būt ne tikai augstāka juridiskā spēka tiesību aktos noteiktās prasības, piemēram, aizsargjoslas, bet arī pašvaldības izvirzītie ierobežojumi. Tiem esot jākalpo tam, lai nodrošinātu kvalitatīvu dzīves vidi un teritorijas līdzsvarotu attīstību, un šādiem ierobežojumiem vajagot būt atbilstoši pamatotiem. Par pamatu dzīvojamo māju būvniecības aizliegumam kādā teritorijā varot kalpot arī

atbildes rakstā norādītais apstākļi, ka šajā teritorijā ir konstatējams liels trokšņu piesārņojums, kā arī vibrācija, ko izraisa dzelzceļa satiksme. Dzelzceļa radītā trokšņa līmenis atbilstoši mērījumiem Zemesgabalā pārsniedzot Noteikumu Nr. 597 2. pielikumā mazstāvu dzīvojamo ēku teritorijai noteikto trokšņa robežlielumu. Taču, ņemot vērā to, ka blakus esošajos zemesgabalos ir atļauta mazstāvu apbūve un arī tajos ir pārsniegti minētajos noteikumos norādītie trokšņa robežlielumi, pašvaldībai esot pienākums izvērtēt, vai nebūtu nepieciešams paredzēt visai kopējai teritorijai prettrokšņa pasākumus.

Pieaicinātā persona vērš Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka Zemesgabala sadalīšana, ievērojot Ministru kabineta 2004. gada 19. oktobra noteikumu Nr. 883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 883) 53. un 54. punktu, varēja notikt tikai pēc detālpilnošanas izstrādes.

Secinājumu daļa

8. Satversmes tiesa secina, ka lēmumā par lietas ierosināšanu ir ieviesusies tehniska kļūda, proti, atbilstoši lietā esošajiem materiāliem pareizais Zemesgabala kadastra numurs ir 0100 128 2003.

Līdz ar to lietas nosaukums izsakāms šādā redakcijā: „Par Rīgas domes 2005. gada 20. decembra saistošo noteikumu Nr. 34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” grafiskās daļas, kas noteic zemesgabala Kanāla ielā b/n (kadastra numurs 0100 128 2003) atrašanos apstādījumu un dabas teritorijā, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam un Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 6. punktam”.

9. Pēc lietas sagatavošanas izskatīšanai – 2009. gada 28. augustā – spēkā stājās Rīgas domes pieņemtie grozījumi Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018. gadam. Grozījumi tika izdarīti gan Noteikumos Nr. 34, gan arī plānojuma grafiskās daļas kartēs, tostarp kartē „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi”. Ar šiem grozījumiem Zemesgabala atļautā izmantošana netika mainīta. Taču kartē „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi” Zemesgabals tika ietverts virszemes

ūdensobjekta aizsargjoslā un teritorijā ar applūšanas varbūtību reizi simt gados, kur esošā apbūve jāaizsargā pret applūšanu.

Lai arī grozījumi Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018. gadam ir uzskatāmi par jaunu tiesību aktu, tie tomēr neatceļ Zemesgabalam noteiktos aprobežojumus. Arī Zemesgabala atļautā izmantošana ir palikusi nemainīga. Līdz ar to Satversmes tiesa atzīst, ka pastāv pamats Rīgas domes sniegtā pamatojuma ietvaros izvērtēt arī Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grozījumu, ciktāl tie attiecas uz Zemesgabalu, atbilstību Satversmes 105. pantam un Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 6. punktam.

10. Rīgas dome atbildes rakstā lūdz Satversmes tiesu izbeigt tiesvedību lietā. Lūgumā norādīts, ka lietas izskatīšana neesot lietderīga, jo Zemesgabalam noteiktā atļautā izmantošana tieši izrietot no Aizsargjoslu likuma un dome neesot tiesīga to ietekmēt.

Satversmes tiesa norāda, ka iemesli, kas tai piešķir tiesības lemt par tiesvedības izbeigšanu, ir izsmeļoši uzskaitīti Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmajā daļā. Rīgas domes lūgums nav pamatots ar konkrētu minētās normas punktu. Arī no lūguma konteksta nav skaidrs, kura norma varētu kalpot par pamatu tiesvedības izbeigšanai šajā lietā. Satversmes tiesa nav tiesīga ne pēc lietas dalībnieka, ne pēc pašas iniciatīvas radīt citus, patstāvīgus pamatus tiesvedības izbeigšanai. Tiesas nolēmumos norādīts, ka pat šaubu gadījumā attiecībā uz iespējām izbeigt tiesvedību tiesai *ex officio* ir pienākums izskatīt lietu pēc būtības un sniegt iespējami plašāku izvērtējumu tam, vai nav tikušas pārkāptas pieteikuma iesniedzēja pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2009. gada 7. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2008-35-01 11.3. punktu*).

Līdz ar to Satversmes tiesai nav pamata lemt par tiesvedības izbeigšanu šajā lietā.

11. Satversmes 105. pants noteic: „Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

11.1. Lai gan lieta ir ierosināta par apstrīdētā regulējuma atbilstību visam Satversmes 105. pantam, tomēr lietā netiek apstrīdēta šā regulējuma atbilstība minētā panta ceturtajam teikumam. Līdz ar to Satversmes tiesai nav pamata vērtēt Zemesgabalam noteikto atļauto izmantošanu šā teikuma aspektā.

Satversmes 105. pants paredz gan īpašuma tiesību netraucētu īstenošanu, gan arī valsts tiesības sabiedrības interesēs ierobežot īpašuma tiesības. Īpašuma tiesības var ierobežot, ja ierobežojumi ir attaisnojami, tas ir, ja tie noteikti saskaņā ar likumu, tiem ir leģitīms mērķis un tie ir samērīgi (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2002-01-03 secinājumu daļu*). Minētais pants, no vienas puses, ietver valsts pienākumu veicināt un atbalstīt īpašuma tiesības, proti, pieņemt tādus likumus, kas nodrošinātu šo tiesību aizsardzību, taču, no otras puses, valstij ir arī tiesības noteiktā apjomā un kārtībā iejaukties īpašuma tiesību izmantošanā (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-12-0103 21. punktu*).

11.2. Teritorijas plānojumu savā ziņā var uzskatīt par īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumu, jo ar teritorijas plānojumu tiek ierobežota nekustamā īpašuma brīva un netraucēta izmantošana (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 10. punktu*).

Teritorijas plānošanas likuma 1. pants noteic, ka teritorijas plānojums ir ilgtermiņa teritorijas plānošanas dokuments vai plānošanas dokumentu kopums, kurš izstrādāts un stājies spēkā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un kurā atbilstoši plānošanas līmenim un plānojuma veidam rakstiski un grafiski attēlota teritorijas pašreizējā un noteikta plānotā (atļautā) izmantošana un šīs teritorijas izmantošanas aprobežojumi. Savukārt vietējo pašvaldību pienākumu likumā noteiktajā kārtībā izstrādāt teritorijas plānojumu *expressis verbis* paredz likuma „Par pašvaldībām” 14. panta otrās daļas 1. punkts. Atbilstoši Teritorijas plānošanas likuma 7. panta sestās daļas 2. punktam vietējā pašvaldība teritorijas plānojumu, detālplānojumu, kā arī to grozījumus apstiprina kā vietējās pašvaldības saistošos noteikumus.

Vietējās pašvaldības teritorijas plānojums ir ārējais normatīvais akts, kas ir saistošs jebkurai fiziskajai un juridiskajai personai un kalpo par tiesisko pamatu konkrētu lēmumu pieņemšanai, piemēram, būvniecības procesa uzsākšanai. Piemērojot teritorijas plānošanas tiesību normas un principus, vietējās

pašvaldības ar teritorijas plānojumu noteic konkrētu teritoriju plānoto (atļauto) izmantošanu. Līdz ar to katram zemes īpašniekam piederošā nekustamā īpašuma lietošanas tiesību apjomu nosaka teritorijas atļautā izmantošana. Ar vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu noteiktais īpašuma tiesību ierobežojums ir tiešs, jo plānojums sabiedrības interesēs nepastarpināti ierobežo privātpersonas tiesības uz īpašumu (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 8.1. punktu*).

Satversmes 105. panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības uz īpašumu ietver īpašnieka tiesības izmantot viņam piederošo īpašumu tā, lai gūtu pēc iespējas lielāku ekonomisko labumu. Tāpat minētais Satversmes pants šo pamattiesību izmantošanai noteic robežas, proti, īpašuma tiesības nevar tikt izmantotas pretēji sabiedrības interesēm.

11.3. Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka Rīgas dome ar Rīgas teritorijas plānojumu 2006. – 2018. gadam ir nepamatoti grozījusi viņiem piederošā Zemesgabala atļauto (plānoto) izmantošanu un pārkāpusi viņiem Satversmes 105. pantā noteiktās pamattiesības.

No lietas materiāliem secināms, ka Pieteikuma iesniedzēji iegādājušies Zemesgabalu 2005. gada maijā un veikuši atsevišķas darbības tā sadalīšanai aptuveni 20 zemesgabalos (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 62. – 72. lpp.*). Atbilstoši tobrīd spēkā esošajam teritorijas plānojumam Zemesgabalā bija atļauta apbūve saskaņā ar Rīgas apbūves noteikumu 6.1. punktu. No Pieteikuma iesniedzēja I. Tanomeča pilnvarotās pārstāves iesniegtā priekšlikuma grozījumiem Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018. gadam secināms, ka Pieteikuma iesniedzēju mērķis bijis Zemesgabala apbūve (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 73. lpp.*). Taču Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018. gadam noteiktā Zemesgabala izmantošana liedz Pieteikuma iesniedzējiem Zemesgabala apbūves tiesības, tādējādi ierobežojot viņu tiesības gūt visus iespējamus labumus no sava īpašuma.

Līdz ar to Rīgas teritorijas plānojums 2006. – 2018. gadam ierobežo Pieteikuma iesniedzēju tiesības uz īpašumu.

12. Lai noskaidrotu, vai īpašuma tiesību ierobežojums, kas radies ar teritorijas plānojumā noteikto plānoto (atļauto) izmantošanu, ir attaisnojams, Satversmes tiesai ir pienākums izvērtēt:

- 1) vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu;
- 2) vai ierobežojumam ir leģitīms mērķis;
- 3) vai ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi.

13. Satversmes 105. pantā paredzētās tiesības var ierobežot ne vien ar Saeimas vai tautas pieņemtu likumu, bet arī ar citu vispāršaistošu (ārējo) normatīvo aktu. Šādam normatīvajam aktam jābūt izdotam, pamatojoties uz likumu, publicētam vai citādā veidā pieejamam un pietiekami skaidri formulētam, lai adresāts varētu izprast savas tiesības un pienākumus, turklāt šim normatīvajam aktam jāatbilst tiesiskas valsts principiem (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2002-01-03 secinājumu daļu*). Līdz ar to Satversmes 105. panta trešajā teikumā lietotais vārds „likums” nav interpretējams gramatiski un neaprobežojas tikai ar Saeimas izdotajiem likumiem to formālajā nozīmē. Attiecībā uz vietējās pašvaldības teritorijas plānojumiem to *expressis verbis* noteic Teritorijas plānošanas likuma 1. pants un 7. panta sestās daļas 2. punkts.

Ja teritorijas plānošanas procesā Rīgas dome būtu pieļāvusi būtiskus pārkāpumus, varētu secināt, ka Pieteikuma iesniedzēju īpašuma tiesību ierobežojumi nav noteikti saskaņā ar likumu. Proti, būtisks teritorijas plānošanas pārkāpums ir tāds pārkāpums, kura rezultātā pieņemts citāds, nevis tāds lēmums, kāds būtu bijis, ja procedūra tiktu ievērota, piemēram, ir būtiski pārkāptas sabiedrības tiesības izteikt savu viedokli par iespējamo teritorijas plānojumu (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 14. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēji par būtiskiem procesuālajiem pārkāpumiem uzskata to, ka Rīgas dome:

- 1) neinformēja viņus par Zemesgabala atļautās izmantošanas grozīšanu, pieņemot Rīgas teritorijas plānojumu 2006. – 2018. gadam;
- 2) neņēma vērā viņu viedokli sabiedriskajā apspriešanā par Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grozījumiem;

3) nesniedza atbildi pēc būtības uz viņu iesniegto viedokli par Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grozījumiem.

13.1. Vērtējot to, vai Rīgas domei bija pienākums informēt Pieteikuma iesniedzējus par Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam pieņemšanu, jāņem vērā, ka teritorijas plānošanas process ir atklāts. Proti, privātpersonām ir tiesības līdzdarboties lēmumu pieņemšanā, kā arī sekot līdzi visai informācijai par to, kādi lēmumi šajā procesā tiek pieņemti. Saskaņā ar Teritorijas plānošanas likuma 7. panta sestās daļas 5. punktu vietējās pašvaldības funkcija ir nodrošināt sabiedrības līdzdalību vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas procesā. Arī atklātības princips, kas noteikts Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 7. punktā, paredz, ka teritorijas plānojums tiek izstrādāts, iesaistot sabiedrību un nodrošinot informācijas un lēmumu pieņemšanas atklātumu. Savukārt Noteikumi Nr. 883 noteica obligātās minimālās prasības attiecībā uz sabiedriskās apspriešanas organizēšanas procedūru.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam pieņemšana skāra diezgan plašu personu loku. Informācija par Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam pieņemšanu tika publicēta laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” 2006. gada 3. janvārī. Savukārt pats plānojums bija pieejams gan Rīgas domes Pilsētas attīstības departamentā, gan arī Rīgas domes mājaslapā.

Satversmes tiesa piekrīt Pieteikuma iesniedzējiem, ka no labas pārvaldības principa varētu izrietēt pienākums atsevišķos gadījumos par pieņemtajiem teritorijas plānojuma vai detālplānojuma grozījumiem privātpersonas informēt tieši. Tomēr šajā gadījumā skarto personu loks bija pārāk plašs, lai tieši informētu katru skarto personu.

Līdz ar to Satversmes tiesa atzīst: tas, ka Pieteikuma iesniedzēji netika tieši informēti par Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam pieņemšanu, nav procesuāls pārkāpums.

13.2. Izvērtējot to, vai Rīgas domei bija sabiedriskajā apspriešanā jāņem vērā Pieteikuma iesniedzēju iesniegtie priekšlikumi, norādāms, ka plānošanas lēmuma pieņemējam ne vienmēr ir jāvadās no personu izteiktajiem priekšlikumiem vai iesniegtajiem iebildumiem. Tomēr tie ir rūpīgi jāizvērtē. Pašvaldība ir tiesīga noraidīt viedokli, paredzot citu, lietderīgāku rezultātu

(sk. Satversmes tiesas 2004. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2003-16-05 secinājumu daļas 5. punktu).

No Rīgas domes atbildes raksta izriet, ka Pieteikuma iesniedzēju iesniegtais viedoklis par vēlamo Zemesgabala atļauto izmantošanu tika vērtēts. Pēc Rīgas domes ieskata, šajā gadījumā noteicošais bija aizsargjoslu un trokšņa tiesiskais regulējums, kas bez attiecīgiem sagatavošanas darbiem nepieļauj būvniecību Zemesgabalā, tādēļ šis viedoklis netika ņemts vērā (sk. *lietas materiālu 1. sēj. 116. lpp. un 2. sēj. 3. lpp.*).

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēju sniegto priekšlikumu neiestrādāšana Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grozījumos nav procesuāls pārkāpums.

13.3. Lietā nav strīda par to, vai Rīgas dome ir sniegusi atbildi Pieteikuma iesniedzējiem, bet strīds ir par to, vai atbilde sniegta pēc būtības (sk. *lietas materiālu 1. sēj. 74. lpp.*). Proti, Rīgas domes atbildē nav individualizēti visi lietas faktiskie apstākļi un nav norādīts uz tiem būtiskajiem tiesiskajiem apstākļiem, kas šajā gadījumā, pēc Rīgas domes ieskata, kalpoja par pamatu priekšlikuma pilnīgai noraidīšanai.

Satversmes tiesa atzīst, ka formālu, vienveidīgu vai tipveida atbilžu sniegšanu uz dažāda satura vai rakstura priekšlikumiem varētu atzīt par labas pārvaldības principa pārkāpumu. Tomēr šādas, lai arī formāla satura atbildes sniegšana pati par sevi nevar tikt atzīta par būtisku procesuālu pārkāpumu teritorijas plānojuma izstrādē. Satversmes tiesa piekrīt tam, ka sabiedrības iesaistīšana ir veikta atbilstoši normatīvo aktu prasībām un Pieteikuma iesniedzējiem bija nodrošinātas tiesības piedalīties teritorijas plānojuma izstrādē. Līdz ar to nav konstatējams būtisks procesuāls pārkāpums, kas pats par sevi novestu pie plānojumā noteiktās Zemesgabala atļautās izmantošanas prettiesiskuma.

Pie tam pozitīvi vērtējama un teritorijas plānošanas principiem atbilstoša ir Rīgas domes prakse attiecībā uz tiem privātpersonu priekšlikumiem teritorijas plānojuma izstrādāšanai vai grozīšanai, kuri netiek iesniegti tieši sabiedriskās apspriešanas laikā. Proti, atbilstoši Rīgas domes sniegtajai informācijai arī šādi priekšlaicīgi iesniegti priekšlikumi tiek vērtēti, lemjot par attiecīgo teritorijas

plānojuma redakciju. Sabiedrības aktivitāte pat tad, ja tā izrādīta pirms sabiedriskās apspriešanas termiņa, neapšaubāmi vērtējama pozitīvi un vietējai pašvaldībai ir jāņem vērā. Ja vietējai pašvaldībai kļuvis zināms šāds iepriekš izteikts viedoklis, tad tā var, piemēram, sabiedriskajā apspriešanā ieplānot diskusijas par attiecīgajiem priekšlikumiem.

Satversmes tiesa atzīst, ka, nosakot Zemesgabala atļauto (plānoto) izmantošanu, ne Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam, ne tā grozījumu izstrādāšanas procesā nav pieļauti tādi procesuāli pārkāpumi, kas novestu pie plānojumu pretiesiskuma.

Līdz ar to īpašuma tiesību ierobežojums ir noteikts saskaņā ar likumu.

14. Lai pamattiesību ierobežojums būtu attaisnojams, tam jākalpo noteiktam leģitīmam mērķim. Pamatojums Satversmes 105. pantā noteikto pamattiesību ierobežošanai ir nosakāms likumā atbilstoši šā panta trešajam teikumam. Protī, šo tiesību ierobežojumi var tikt paredzēti likumā noteiktos gadījumos un kārtībā.

Nosakot tiesību ierobežojumus, pienākums uzrādīt un pamatot šāda ierobežojuma leģitīmo mērķi Satversmes tiesas procesā visupirms ir institūcijai, kas izdevusi apstrīdēto aktu, konkrētajā gadījumā – Rīgas domei. Kaut arī Rīgas domes atbildes rakstā nav norādīts tas teritorijas plānojuma leģitīmais mērķis, atbilstoši kuram Zemesgabals noteikts par apstādījumu un dabas teritoriju, Satversmes tiesai *ex officio* ir pienākums objektīvi izvērtēt visus lietas apstākļus un noskaidrot šāda mērķa esamību vai – tieši pretēji – neesamību (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 8. jūnija sprieduma lietā Nr. 2007-01-01 23. punktu*).

Leģitīmais pamattiesību ierobežošanas mērķis šajā gadījumā izriet no likumā „Par pašvaldībām” ietvertajām pašvaldības autonomajām funkcijām un Teritorijas plānošanas likuma. Par šādu leģitīmo mērķi ir atzīstams vietējās pašvaldības pienākums savai administratīvajai teritorijai izstrādāt teritorijas plānojumu, kas teritorijas ilgtspējības interesēs citastarp noteic arī konkrēta īpašuma atļauto izmantošanu.

Rīgas domes atbildes rakstā norādīts, ka Pieteikuma iesniedzējiem noteiktais pamattiesību ierobežojums izrietot no augstāka juridiskā spēka

tiesību normām – Būvnormatīvā LBN 100 ietvertajiem būvniecības ierobežojumiem, Noteikumos Nr. 597 noteiktā trokšņa pārvaldības tiesiskā regulējuma, kā arī Aizsargjoslu likumā ietvertā applūstošo teritoriju aizsargjoslu tiesiskā regulējuma. Savukārt Rīgas teritorijas plānojums 2006. – 2018. gadam un tā grozījumi pamatā tikai atspoguļojot minēto normatīvo aktu prasības.

Plānošanas mērķis ir veidot ilgtspējīgas, veselīgākas un labāk organizētas sabiedrības nosacījumus [*sk.: European Conference of Ministers Responsible for Spatial/Regional Planning (CEMAT), 14 CEMAT (2006) 6 –, Strasbourg, 18 July 2007, pp. 21–23*]. Tādējādi ilgtspējīgu attīstību raksturo ne tikai kompakta apdzīvoto vietu struktūra, bet arī pilsētu ekosistēmu saglabāšana. Tas nozīmē, ka ilgtspējīga attīstība *inter alia* prasa plānotāju izšķiršanos par jaunu būvju pieļaujamību vai esošo būvju un teritoriju labiekārtošanu, nodrošinot indivīdiem labākus dzīves apstākļus pilsētvidē un uzlabojot dzīves kvalitāti.

Ievērojot Teritorijas plānošanas likumā nostiprināto ilgtspējības principu, teritorijas plānojuma izstrādāšanas procedūra ir reglamentēta ar mērķi nodrošināt to, ka plānošanas rezultātā tiek pieņemts izsvērts lēmums ar pienācīgu pamatojumu. Viens no priekšnoteikumiem šāda lēmuma pieņemšanai ir domes rīcībā esoša precīza, pilnīga un aktuāla informācija. Līdz ar to pašvaldībai ir tiesības un vienlaikus arī pienākums, ņemot vērā visas līdzsvarojamās intereses, ar savu rīcību sasniegt ilgtspējīgu, kā arī teritorijas plānošanas principiem un faktiskajai situācijai atbilstošāko risinājumu.

Satversmes tiesa norāda, ka vietējās pašvaldības argumenti, kas kalpojuši par pamatojumu Zemesgabala atļautās izmantošanas grozīšanai, paūž vienkāršotu izpratni par vietējās pašvaldības tiesībām un pienākumiem teritorijas plānošanas jomā. Neapšaubāmi, vietējai pašvaldībai ir pienākums ievērot imperatīvās likuma prasības, proti, nepārkāpt likumā ietvertās obligātās normas. Tomēr pašvaldības rīcība, izstrādājot teritorijas plānojumu vai tā grozījumus, neaprobežojas vienīgi ar mehānisku likuma normu vai privātpersonu iesniegumos pausto vēlmju pārņemšanu teritorijas plānojumā. Pašvaldība kā pamatojumu atļautās (plānotās) izmantošanas grozīšanai var norādīt arī citus argumentus, ciktāl tie atbilst teritorijas plānošanas

pamatprincipiem un ir pienācīgi izvērtēti un pamatoti teritorijas plānojuma izstrādāšanas procesā.

Kaut arī Rīgas dome to nav norādījusi, Satversmes tiesa secina, ka atbilstoši likumam „Par pašvaldībām” un Teritorijas plānošanas likumam Pieteikuma iesniedzēju pamattiesību ierobežojums varētu būt noteikts vietējās pašvaldības administratīvās teritorijas ilgtspējīgas attīstības interesēs.

Līdz ar to Rīgas teritorijas plānojumam 2006. – 2018. gadam, kā arī šā plānojuma grozījumiem, ciktāl tie attiecas uz Zemesgabalu, ir legītīms mērķis.

15. Vietējai pašvaldībai ir pienākums pēc teritorijas plānojumā akceptētās attīstības vīzijas īstenošanai noteiktā laika posma beigām, ievērojot nepārtrauktības un pēctecības principu, izstrādāt jaunu attīstības vīziju un nostiprināt to jaunajā teritorijas plānojumā (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 23.1. punktu*). Tas nozīmē, ka spēkā esošo teritorijas plānojumu var grozīt tad, ja mainījies tā pamatojums (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2003-16-05 secinājumu daļas 7. punktu*).

Tātad, lai noskaidrotu, vai apstrīdētajās normās noteiktais ierobežojums ir samērīgs ar legītīmo mērķi un ir ievēroti arī nepārtrauktības un pēctecības principi, nepieciešams pārbaudīt, vai tiek nodrošināts saprātīgs līdzsvars starp Pieteikuma iesniedzēju īpašuma tiesībām un Rīgas pilsētas tiesībām lemt par savas administratīvās teritorijas attīstību. Proti, šajā gadījumā ir izvērtējams tas, vai Rīgas dome Zemesgabala atļauto izmantošanu mainīja pamatoti.

16. No Rīgas domes atbildes raksta izriet, ka Zemesgabala atļautās izmantošanas maiņas pamatojums izriet no augstāka juridiskā spēka tiesību normām:

1) Būvnormatīvā LBN 100 ietvertā dzelzceļa sanitārās aizsargzonas regulējuma;

2) Noteikumos Nr. 597 un Būvnormatīvā LBN 016–03 noteiktajā trokšņa pārvaldības tiesiskajā regulējumā ietvertajiem būvniecības ierobežojumiem;

3) Aizsargjoslu likumā ietvertā applūstošo teritoriju aizsargjoslu tiesiskā regulējuma.

16.1. Izvērtējot, vai Būvnormatīvs LBN 100 varēja kalpot par pamatojumu Zemesgabala atļautās izmantošanas grozīšanai, jāņem vērā tas, ka minētais būvnormatīvs tika apstiprināts ar Latvijas Republikas Arhitektūras un celtniecības ministrijas 1992. gada 28. decembra pavēli Nr. 118. Tā 1.1. punkts noteica, ka „šis pagaidu būvnormatīvs nosaka galvenās prasības Latvijas Republikas likumā „Par teritoriālpilnojumiem” minētajiem teritoriālpilnojumumu projektiem un detalizē, kā arī konkretizē projektēšanas mērķus un uzdevumus, papildinot to ar normām, kas nav ietvertas likumā”.

Vides ministrija atzīst, ka Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam pieņemšanas laikā Būvnormatīvs LBN 100 nevarētu attiekties uz Zemesgabalu (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 129. lpp.*). Tāpat RAPLM ir norādījusi, ka nav pamatots Rīgas domes viedoklis par tādiem būvniecības ierobežojumiem Zemesgabalā, kuri balstītos uz Būvnormatīvu LBN 100 (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 81. un 82. lpp.*).

Būvnormatīva LBN 100 tiesiskumu un spēkā esamību ir vērtējusi Tieslietu ministrija. No Tieslietu ministrijas 2004. gada 14. oktobra „Atzinuma par normatīvo aktu spēkā esību” izriet, ka tas neatbilst ārējā normatīvā akta spēkā esamības pazīmēm. Proti, Būvnormatīvs LBN 100:

1) ir pretējs Latvijas Republikas Arhitektūras un celtniecības ministrijas 1992. gada 28. decembra pavēlei Nr. 118, kura noteic, ka pavēlē minētie būvnormatīvi ir spēkā līdz likuma „Par teritoriālpilnojumiem” pieņemšanai;

2) pretēji Noteikumu Nr. 194 pārejas noteikumu 6. punktam nav atbilstošā kārtībā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas apstiprināts;

3) pretēji Būvniecības likuma 22. pantam nav Ministru kabineta apstiprināts;

4) nekad nav publicēts oficiālajā laikrakstā;

5) uzskatāms par iekšējo normatīvo aktu, kas ir saistošs tikai tam publisko tiesību subjektam, kas to izdevis. Privātpersonai tas nav saistošs (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 76. – 78. lpp.*).

Satversmes tiesa pievienojas minētajiem secinājumiem un atzīst, ka Būvnormatīvā LBN 100 ietvertais regulējums pats par sevi nevarēja būt pamatojums Zemesgabala atļautās izmantošanas grozīšanai.

Vienlaikus ir jāņem vērā tas, ka 1995. gada Rīgas apbūves noteikumu 6.1.10. punkts, uz kuru Rīgas dome atsaucas kā uz pamatu būvniecības ierobežojumiem Zemesgabalā, bija tieši pārņemts no Būvnormatīva LBN 100 7.8. punkta. Vietējām pašvaldībām tiesības noteikt aizsargjoslas gar dzelzceļiem piešķīra Aizsargjoslu likuma sākotnējās redakcijas 13. panta trešās daļas 1. punkts, kas paredzēja, ka pilsētās, ciemos un citās blīvi apdzīvotās vietās platumu aizsargjoslām gar dzelzceļiem nosaka teritoriālpilānojumos likumā noteiktajā kārtībā.

Savukārt 2005. gada 22. jūnijā Saeimā pieņemtais likums „Grozījumi Aizsargjoslu likumā” Aizsargjoslu likuma 13. panta trešo daļu izteica jaunā redakcijā, nosakot, ka pilsētās un ciemos dzelzceļa ekspluatācijas aizsargjosla nevar pārsniegt 50 metru platumu katrā pusē no malējās sliedes. Aizsargjoslu likuma 13. panta trešās daļas jaunā redakcija stājās spēkā 2005. gada 15. jūlijā.

Minētais Aizsargjoslu likuma 13. panta trešās daļas regulējums daļēji bija pārņemts arī Noteikumu Nr. 34 4.9.1. punktā, kas paredzēja, ka minimālais attālums no dzelzceļa malējā sliežu ceļa ass līdz dzīvokļiem ir 50 metru, bet, ja netiek pārsniegts normatīvais trokšņa līmenis dzīvojamās apbūves teritorijā, – 30 metru. Arī Noteikumu Nr. 5 61.1.2. punkts paredz, ka teritorijās gar stratēģiskas un reģionālas nozīmes dzelzceļiem dzelzceļa ekspluatācijas aizsargjoslas platums ir 50 metru no malējās sliedes, bet ne mazāks kā dzelzceļa zemes nodalījuma joslas platums.

Līdz ar to kopš 2005. gada 15. jūlija Rīgas domei bija pienākums ņemt vērā Aizsargjoslu likuma 13. pantā noteikto dzelzceļa ekspluatācijas aizsargjoslas tiesisko regulējumu. Tāpēc 2005. gada 15. jūlija izziņā norādītajam, ka uz Zemesgabalu attiecas 100 metrus plata sanitārā aizsargzona, nebija tiesiska pamata. Tādējādi kopš minētā datuma dzelzceļa sanitārās aizsargzonas regulējums nevarēja kalpot par pamatojumu Zemesgabala atļautās izmantošanas grozīšanai.

16.2. Vērtējot to, vai Noteikumos Nr. 597 noteiktais trokšņa pārvaldības tiesiskais regulējums varēja kalpot par pamatojumu Zemesgabala izmantošanas grozīšanai, jāņem vērā, ka normatīvie tiesību akti troksni definē kā vienu no piesārņojuma veidiem. Proti, likuma „Par piesārņojumu” 1. panta 16. punkts noteic, ka vides troksnis ir nevēlams vai kaitīgs cilvēka darbības radīts āra troksnis, piemēram, troksnis, ko rada transportlīdzekļi, ceļu satiksme, dzelzceļa satiksme, gaisa satiksme, troksnis, kas rodas rūpnieciskās darbības zonās, kā arī troksnis, ko rada likuma 1. pielikumā minētās piesārņojošās darbības (iekārtas).

Mūsdienās troksnis ir atzīts par nozīmīgu cilvēka dzīves kvalitāti un veselību ietekmējošu faktoru (*sk.: Vides Zinātne, Māra Kļaviņa redakcijā. Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, 2008, 297. – 301. lpp.*). Savukārt tiesiskais regulējums, kas attiecas uz trokšņa kā piesārņojuma ierobežošanu vai mazināšanu, pamatā pilda cilvēka veselības aizsardzības funkciju. Arī Rīgas attīstības programmā 2006. – 2012. gadam un Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģijā līdz 2025. gadam norādīts, ka troksnis ir nozīmīgs vides kvalitāti ietekmējošs piesārņojums un pēc iespējas ir novēršama vai mazināma tā nelabvēlīgā iedarbība uz pilsētas iedzīvotāju veselību (*sk. Rīgas attīstības programmas 2006. – 2012. gadam 1.7.2. punktu un Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģijas līdz 2025. gadam 14.11. uzdevumu, http://www.rdpad.lv/rpap/rpap_ar_grozijumiem/*).

Noteikumi Nr. 597 izdoti saskaņā ar likuma „Par piesārņojumu” 18.¹ panta trešo daļu un ir spēkā kopš 2004. gada 13. jūlija. Šo noteikumu 1. punkts citastarp noteic trokšņa rādītājus, tā kartēšanas prasības un termiņus, kā arī trokšņa radīto seku novērtēšanas metodes.

Šo Noteikumu 16. punkts ietver atsauci uz Būvnormatīvu LBN 016-03 un paredz, ka teritorijā, kur trokšņa rādītāju vērtība pārsniedz šo noteikumu 2. pielikumā minēto trokšņa robežlielumu, pieļaujama vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā noteiktajam plānotajam (atļautajam) teritorijas izmantošanas veidam atbilstošu ēku būvniecība vai rekonstrukcija, ja tiek projektēti un īstenoti prettrokšņa pasākumi atbilstoši Būvnormatīva LBN 016–03 prasībām.

Vadoties no Rīgas domes iesniegtās stratēģiskās trokšņu kartes tuvinājuma Zemesgabalam un atbilstoši Noteikumu Nr. 597 16. punktam un 2. pielikumam

šajā gadījumā ēku būvniecība noteiktiem mērķiem Zemesgabalā būtu pieļaujama, ievērojot Būvnormatīva LBN 016–03 prasības. Turpretim daļā Zemesgabala atsevišķām funkcijām paredzētu ēku būvniecība būtu pieļaujama pat neņemot vērā Būvnormatīva LBN 016–03 prasības. Arī Noteikumu Nr. 5 503. punkts paredz, ka būvniecība var tikt pieļauta, ja ir īstenoti pret trokšņiem vērsti aizsardzības pasākumi (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 129. – 130. lpp.*). Normatīvie akti attiecībā uz troksni un tā novēršanu izvirza prasības, kuras pamatā ir īstenojamas būvniecības procesā.

Savukārt no Pieteikuma iesniedzēju iesniegtā pārskata par trokšņu mērījumiem Zemesgabalā izriet, ka dzelzceļa radītais vides troksnis neliedz būvniecību Zemesgabalā [*sk. sabiedrības ar ierobežotu atbildību „R&D akustika” vides (atklātas teritorijas) trokšņa testēšanas pārskatu lietas materiālu 1.sēj. 102. – 108. lpp.*]. Rīgas dome nav apstrīdējusi minētajā pārskatā konstatēto, nedz arī iesniegusi citus dokumentus, kas apstiprinātu pretējo.

Līdz ar to šajā gadījumā ne Noteikumi Nr. 597, ne Būvnormatīvs LBN 016–03 nevarēja kalpot par pamatojumu Zemesgabala atļautās izmantošanas grozīšanai.

16.3. Aizsargjoslu likuma 1. panta 1. punkts noteic, ka aizsargjoslas ir noteiktas platības, kuru uzdevums ir aizsargāt dažāda veida (gan dabiskus, gan mākslīgus) objektus no nevēlamas ārējās iedarbības, nodrošināt to ekspluatāciju un drošību vai pasargāt vidi un cilvēku no kāda objekta kaitīgās ietekmes. Savukārt šā panta 11. punkts paredz, ka applūstošā teritorija ir ūdensteces ielejas vai ūdenstilpes ieplakas daļa, kura palos vai plūdos pilnīgi vai daļēji applūst un kuras platums ūdensteces vai ūdenstilpes aizsardzības nolūkos tiek noteikts vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā atbilstoši šā likuma 7. panta sestajā daļā noteiktajai metodikai.

Saskaņā ar Aizsargjoslu likuma 7. panta otrās daļas 2. punkta „b” apakšpunktu pilsētās un ciemos aizsargjoslu gar ūdensobjektiem ar applūstošo teritoriju noteic visā tās platumā vai ne mazāk kā līdz esošai norobežojošai būvei (ceļa uzbērumam, aizsargdambim), ja aiz tās esošā teritorija neapplūst. Likuma 33. panta pirmā daļa paredz, ka aizsargjoslas nosaka saskaņā ar šo likumu un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā attēlo teritorijas plānojumos.

Savukārt atbilstoši Ministru kabineta 2008. gada 3. jūnija noteikumu Nr. 406 „Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” 1. pielikuma 3. punktam virszemes ūdensobjekta applūstošās teritorijas applūduma aplēses ūdens līmeni nosaka ar varbūtību vismaz reizi 10 gados (ar 10 procentu applūduma varbūtību).

Aizsargjoslu likuma tiesiskais regulējums, kas paredz vietējām pašvaldībām pienākumu teritorijas plānojumos noteikt applūstošajām teritorijām aizsargjoslu, pamatā pilda divas funkcijas – vides aizsardzības, kā arī īpašuma aizsardzības funkciju. Proti, ar aizsargjoslas palīdzību tiek aizsargāts gan attiecīgais ūdensobjekts no iespējamās nelabvēlīgās cilvēku iedarbības, gan arī personu īpašums no iespējamiem apdraudējumiem, ko var izraisīt attiecīgais ūdensobjekts.

No Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grafiskās daļas kartes „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi M1:10000” izrietēja, ka Juglas kanālam kā virszemes ūdensobjektam noteiktā aizsargjosla Zemesgabalu neskāra. Savukārt no patlaban spēkā esošās Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grafiskās daļas kartes „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi M1:10000” secināms, ka Zemesgabals ir ietverts virszemes ūdensobjekta aizsargjoslā un noteikts par teritoriju ar applūšanas varbūtību reizi simt gados, kur esošā apbūve jāaizsargā pret applūšanu.

Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka Aizsargjoslu likums šajā lietā vispār nav piemērojams, jo neesot pierādījumu tam, ka Zemesgabals applūst. Tāpat esot jāņem vērā tas, ka Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018. gadam Juglas kanālam nebija noteikta tāda applūstošo teritoriju aizsargjosla, kas aptvertu arī Zemesgabalu.

Savukārt Rīgas dome uzskata, ka Aizsargjoslu likumā paredzētās applūstošo teritoriju aizsargjoslas noteikšana tikai formāli esot vietējās pašvaldības kompetencē un šādās teritorijās noteiktie saimnieciskās darbības ierobežojumi esot spēkā neatkarīgi no to attēlošanas vai neattēlošanas teritorijas plānojumā.

Spēkā esošajā Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grafiskās daļas kartē „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi M1:10000” ir attēlotas divu veidu applūstošās teritorijas, proti, teritorijas ar applūšanas varbūtību reizi desmit gados (tumši dzeltenā krāsā) un teritorijas ar applūšanas varbūtību reizi simt gados, kur esošā apbūve jāaizsargā pret applūšanu (zilā krāsā). Citādas virszemes ūdensobjektu applūstošās teritorijas minētajā grafiskās daļas kartē nav norādītas. Zemesgabals nav ietverts teritorijā ar applūšanas varbūtību reizi desmit gados.

Pierādījumi tam, vai Zemesgabals patiešām ir pilnībā applūstošs, šajā gadījumā ir pretrunīgi. No vienas puses, par to liecina atbildes rakstam pievienotā sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Procesu analīzes un izpētes centrs” un valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” applūšanas scenāriju modelēšanas rezultātu karte (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 124. lpp.*). No otras puses, Rīgas dome, pretēji atbildes rakstā apgalvotajam, nevarēja Satversmes tiesai iesniegt nekādus pierādījumus par Zemesgabala faktisko applūšanu (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 119. lpp.*). Turklāt Rīgas domes rīcību, proti, Zemesgabala ietveršanu virszemes ūdensobjekta applūstošo teritoriju aizsargjoslā, ir pamats apšaubīt arī tādēļ, ka pirms grozījumu izdarīšanas Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018. gadam Zemesgabals netika noteikts par applūstošu teritoriju un nebija ietverts virszemes ūdensobjekta aizsargjoslā. Arī RAPLM, atsaucoties uz Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grafiskās daļas karti „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi”, norāda, ka Zemesgabals neatrodies desmit procentu plūdu varbūtības teritorijā un neietilpstot virszemes ūdensobjekta aizsargjoslā, līdz ar to Aizsargjoslu likuma normas šobrīd neliedzot tā apbūvi (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 81. lpp.*).

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, piemēram, ūdensobjektu applūšanas riska teritoriju kartes nav apstiprinātas ar normatīvo aktu un tāpēc nav juridiski saistošas pašvaldībām (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr.2008-03-03 4., 6.2. un 13.2.1. punktu*). Pašvaldībai saskaņā ar Ministru kabineta 2008. gada 3. jūnija noteikumu Nr. 406 „Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” normām ir pienākums

vispusīgi iepazīties ar situāciju un ar pienācīgu pamatojumu ietvert informāciju par applūstošām teritorijām teritorijas plānojuma grafiskajā daļā. Proti, aizsargjoslu ietveršana teritorijas plānojumā nevar būt patvaļīga – tā veicama uz objektīvi pārbaudītas informācijas pamata.

Tā, piemēram, Ministru kabineta 2008. gada 3. jūnija noteikumu Nr. 406 „Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” 9.1. – 9.3. punkts detalizēti nosaka, kādas pazīmes ir jākonstatē dabā, lai secinātu, vai teritorijai ir applūduma pazīmes, lai noteiktu applūduma robežas un izvērtētu apkārtesošās infrastruktūras un citu faktoru ietekmi uz teritoriju.

Savukārt tad, ja applūstošo teritoriju nevar noteikt atbilstoši minēto noteikumu 9. punktā minētajām pazīmēm, izmanto šo pašu noteikumu 1. pielikumā minētos inženiertehniskos aprēķinus.

Satversmes tiesa atzīst, ka visu lietas faktisko apstākļu individuālam izvērtējumam attiecībā uz konkrētas teritorijas applūduma iespējamību vēl lielāka nozīme piešķirama tajos gadījumos, kad vietējā pašvaldība argumentu par kādas teritorijas applūstamību izmanto, ierobežojot personas pamattiesības, piemēram, pilnībā liedzot īstenot kādu saimniecisko darbību. Šādu individualizētu izvērtējumu attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju pamattiesību ierobežojumu Rīgas dome nav veikusi.

Tādējādi nevar atzīt, ka Pieteikuma iesniedzēju pamattiesību ierobežojums attiecībā uz visu Zemesgabalu aptuveni četrdesmit četru tūkstošu kvadrātmetru platībā ir pietiekami rūpīgi izvērtēts un noteikts uz pietiekamas informācijas pamata.

Aizsargjoslu likumā ietvertie saimnieciskās darbības ierobežojumi applūstošajās teritorijās ir spēkā neatkarīgi no to faktiskās ietveršanas teritorijas plānojumā, aizsargjoslu faktiskās attēlošanas teritorijas plānojuma grafiskajā daļā, kā arī teritorijai noteiktās plānotās (atļautās) izmantošanas. Turklāt teritorijas applūstamība ir fakts, kas vietējai pašvaldībai jānosaka ar vislielāko rūpību un atbilstoši jāattēlo teritorijas plānojumā. Lemjot par konkrētas saimnieciskās darbības, piemēram, būvniecības, pieļaujamību šādā teritorijā, vietējai pašvaldībai ir pienākums likumā ietvertos ierobežojumus ņemt vērā un

pēc šāda ierobežojuma konstatēšanas, pamatojoties uz likumu, pilnībā vai daļēji ierobežot attiecīgo saimniecisko darbību.

Rīgas dome norādījusi, ka ir vērtēts jautājums par nepieciešamību Zemesgabala teritorijā izbūvēt aizsargdambi, kas citastarp arī pašu Zemesgabalu pasargātu no plūdiem. Pēc minēto darbību veikšanas Zemesgabals varētu tikt izslēgts no Juglas kanāla aizsargjoslas un pēc prettrocšņa pasākumu veikšanas tajā varētu būt pieļaujama apbūve.

Satversmes tiesa norāda, ka Zemesgabala izslēgšana no Juglas kanāla applūstošo teritoriju aizsargjoslas ir iespējama, taču apbūve tajā būtu pieļaujama vienīgi izdarot attiecīgus grozījumus teritorijas plānojumā, jo šobrīd Zemesgabalam noteiktā atļautā izmantošana apbūvi liedz. Proti, būtu nepieciešams, piemēram, mainīt gan teritorijas plānojuma grafiskās daļas kartē „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi M1:10000” Zemesgabalam noteikto atļauto izmantošanu, gan arī citādi attēlot Juglas kanāla applūstošo teritoriju aizsargjoslu. Līdz ar to Rīgas domes minētā aizsargdambja izbūvēšana pati par sevi nebūtu pietiekams pamats tam, lai Zemesgabalā pieļautu būvniecību.

17. Satversmes tiesa šajā spriedumā ir secinājusi, ka teritorijas plānojums grozīts bez pietiekama pamatojuma. Rīgas dome papildus šā sprieduma 16. punktā minētajiem nav norādījusi nekādus citus apsvērumus, kurus tiesa varētu atzīt par pamatu Zemesgabalam noteiktās plānotās (atļautās) izmantošanas grozīšanai. Tātad plānotās (atļautās) izmantošanas grozīšana neatbilst arī Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 6. punktā ietvertajam pēctecības un nepārtrauktības principam.

Līdz ar to Rīgas dome, bez pienācīga pamatojuma grozot Zemesgabala plānoto (atļauto) izmantošanu, ir pārkāpusi Satversmes 105. pantu un Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 6. punktu.

18. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 31. panta 11. punktu tiesai ir jānosaka brīdis, ar kuru apstrīdētā norma (akts), šajā lietā – Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018. gadam un tā grozījumos Zemesgabalam noteiktā atļautā izmantošana, zaudē spēku.

Savukārt Satversmes tiesas likuma 32. panta trešā daļa noteic, ka tiesību norma (akts), kuru Satversmes tiesa atzinusi par neatbilstošu augstāka juridiskā spēka tiesību normai, uzskatāma par spēkā neesošu no sprieduma publicēšanas dienas, ja tiesa nav noteikusi citādi. Teritorijas plānojuma atzīšana par spēkā neesošu no tā spēkā stāšanās brīža ir nepieciešama, ņemot vērā teritorijas plānojuma kā normatīvā akta īpašo dabu, kā arī tādēļ, lai netiktu legalizētas pašvaldības iespējamās nepamatotās darbības, kas būtu balstītas uz šādu plānojumu (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 28. punktu*). Tāpat tiesas uzdevums ir iespēju robežās novērst privātpersonu pamattiesību pārkāpumu.

Satversmes tiesa uzskata, ka Zemesgabalam noteiktā atļautā izmantošana būtu atzīstama par spēkā neesošu no tās noteikšanas brīža. Vienlaikus ir jāņem vērā tas, ka, atceļot kādu pašvaldības teritorijas plānojuma daļu, vajag nodrošināt, lai attiecīgajā teritorijā būtu spēkā kāds cits teritorijas plānojums (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 14.1. punktu*). Šādā gadījumā juridisko spēku atgūst tā teritorijas plānojumā noteiktā teritorijas atļautā izmantošana, ko aizstājusi Satversmes tiesas atceltā izmantošana (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 28. punktu*).

Rīgas attīstības plāns 1995. – 2005. gadam, saskaņā ar kuru Zemesgabals atradās mazstāvu dzīvojamā teritorijā, ir zaudējis spēku gandrīz pirms četriem gadiem – 2006. gada 4. janvārī. Arī tiesību akts, kas to aizstāja – Rīgas teritorijas plānojums 2006. – 2018. gadam, ir ticis grozīts. Tātad teritorijas plānojuma tiesiskais regulējums šo četru gadu laikā ir mainījies vairākkārt. Pretēji tiesiskās noteiktības principam šajā gadījumā Zemesgabalam būtu pilnībā atjaunot Rīgas attīstības plānā 1995. – 2005. gadam noteikto atļauto izmantošanu.

Rīgas attīstības plānā 1995. – 2005. gadam noteiktajai izmantošanai – mazstāvu dzīvojamā teritorija – spēkā esošajā Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018. gadam būtībā atbilst Noteikumu Nr.5 6.1. nodaļā noteiktā savrupmāju apbūves teritorija (S_{Dz}) un daļēji – 6.2. nodaļā noteiktā dzīvojamās apbūves teritorija (Dz).

Satversmes tiesa atzīst, ka līdz brīdim, kad Rīgas dome pieņems nākamos grozījumus Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018. gadam, Zemesgabala atļautā izmantošana, izmantošanas aprobežojumi, kā arī izmantošanas un apbūves noteikumi ir apspriežami pēc analogijas ar spēkā esošajiem savrupmāju apbūves teritorijas un dzīvojamās apbūves teritorijas izmantošanas noteikumiem, ciktāl tie neparedz plašāku teritorijas atļauto izmantošanu kā Rīgas attīstības plānā 1995. – 2005. gadam noteiktā mazstāvu dzīvojamā teritorija.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30. – 32. pantu, Satversmes tiesa

n o s p r i e d a:

atzīt, ka Rīgas teritorijas plānojums 2006. – 2018. gadam un tā grozījumi, ciktāl tie noteic zemesgabala Kanāla ielā b/n (kadastra numurs 0100 128 2003) atrašanos apstādījumu un dabas teritorijā, neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam un nav spēkā no to pieņemšanas brīža.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

G. Kūtris